

УДК 035

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.1/33.215712>

Юрій БЕРЛІНСЬКИЙ,

orcid.org/0000-0002-9702-0774

аспірант факультету іноземних мов

Ізмаїльського державного гуманітарного університету

(Ізмаїл, Одеська область, Україна) yurii.berlinskyi@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ РОЗУМІННЯ ЯВИЩ АРГО, СЛЕНГУ ТА ЖАРГОНУ У ЛІНГВІСТИЦІ

У статті представлено лінгвоісторіографічний огляд робіт лінгвістів щодо розуміння явищ аргю, сленгу й жаргону. На сучасному етапі розвитку лінгвістики дефініції таких мовних явищ різні для різних мов, що призводить до термінологічної плутанини. Немає єдиного визначення або характеристик, за якими ту чи іншу лексичну одиницю можна було б віднести до аргю, сленгу й жаргону. Широке поширення таких термінів та їх вихід за рамки лінгвістики спричиняють додаткові складнощі в їхньому правильному використанні й розумінні.

У статті визначаються проблеми порозуміння представників різних національних лінгвістичних напрямів під час використання термінів «арго», «сленг» і «жаргон». Систематизовано погляди лінгвістів на означені мовні явища, їхні наукові пояснення. Шляхом компаративного аналізу зіставлено термінологічний апарат із теми в розвідках вітчизняних і зарубіжних лінгвістів, роботи яких було опубліковано в кінці ХХ ст. – на початку ХХІ ст. Виявлено відмінності в лінгвістичних роботах вчених з особливостей вивчення аргю, сленгу й жаргону в різних мовах.

У ході дослідження встановлено, що в роботах лінгвістів викладаються питання етимології, походження, поняттєвого наповнення, різних форм існування соціальних діалектів. Однак зазначається, що існує багато версій етимології таких термінів, проте відповідні загальноприйняті наукові висновки за ними відсутні, як і загальноприйняті визначення таких термінів. У різних лінгвістичних роботах спостерігаються істотні відмінності в поглядах на термінологію соціальних діалектів, ці питання не досить вивчаються комплексно, на матеріалі різних мов, в історичному розвитку. Автором статті пропонується поглибити дослідження через комплексне вивчення теми в лінгвоісторіографічному аспекті.

Ключові слова: арго, сленг, жаргон, термінознавство, англійська мова.

Yurii BERLINSKYI,

orcid.org/0000-0002-9702-0774

Graduate Student at the Faculty of Foreign Languages

Izmail State University for the Humanities

(Izmail, Odesa region, Ukraine) yurii.berlinskyi@gmail.com

PECULIARITIES OF UNDERSTANDING THE PHENOMENA OF ARGOT, SLANG AND JARGON IN LINGUISTICS

The article presents a linguistic-historiographical review of the works of linguists to study the understanding of the phenomena of argot, slang and jargon. At the present stage of linguistics development, the definitions of such language phenomena are different for different languages, leading to terminological confusion. There is no single definition or characteristics by which a particular lexical unit could be attributed to argot, slang and jargon. The wide spread of such terms and their going beyond the scope of linguistics cause additional difficulties in their correct use and understanding.

The article defines the problems of mutual understanding of representatives of different national linguistics when using the terms argot, slang and jargon. The views of linguists on such linguistic phenomena and their scientific achievements are systematized. A comparative analysis compares the terminological apparatus on the topic in the works of domestic and foreign linguists, whose works were published at the end of the XX century – the beginning of the XXI centuries. It turns out that there are differences in the linguistic works of scientists from the study of argot, slang and jargon in different languages.

In the course of the study, it was found that in the works of linguists issues of etymology, origin, conceptual content, various forms of existence of social dialects are covered. However, it is noted that there are many versions of the etymology of these terms, but the corresponding generally accepted scientific conclusions on them are absent, as well as generally accepted definitions of these terms. In different linguistics, there are significant differences in views on the terminology of social dialects, these issues are not studied comprehensively, on the material of different languages, in historical development. This issue is not sufficiently reflected in the works of modern linguists. The author of the article proposes to deepen the research through a comprehensive study of the topic in the linguo-historical aspect.

Key words: argot, slang, jargon, term, English.

Постановка проблеми. Дослідження соціальних діалектів є однією з найактуальніших проблем соціолінгвістики. В американському і європейському мовознавстві набули поширення терміни арго, жаргон і сленг. У багатьох мовах вони мають свої особливості й інтерпретуються неоднозначно, що свідчить про широке поле для вивчення арго, жаргону, сленгу й, зокрема, їхньої термінології. Питання дослідження зазначених лінгвістичних феноменів залишається актуальним протягом тривалого часу і є важливим завданням сучасного мовознавства.

Аналіз досліджень. У роботах зарубіжних і вітчизняних лінгвістів, на які ми спираємося, розглядаються важливі теоретичні й практичні проблеми вивчення арго, жаргону й сленгу в американській та європейській лінгвістиці. Зокрема, зображені результати описової та аналітичної діяльності, присвяченій вивченню термінології соціальних діалектів. На особливу увагу заслуговують праці В. А. Винника (2004 рік), Ф. Гаде (1992 рік), О. Т. Горбача (2006 рік), М. А. Грачова (2009 рік), Д. Делапласа (2000, 2004, 2009 роки), В. С. Істоміна (2011 рік), Л.-Ж. Кальве (1993 рік), Дж. Е. Лайтера (1994 рік), А. Т. Ліпатова (2010 рік), О. О. Овчинікової (2010 рік), У. О'Грейді (1997 рік), Т. І. Ретинського (2012 рік), Г. В. Рябічкіної (2009 рік), Е. А. Селіванової (2008 рік), Р. А. Спіерса (1991 рік), Л. О. Ставицької (2005 рік), Д. Франсуа-Жежер (1990 рік), В. В. Хіміка (2000 рік), М. В. Шурупової (2012 рік), опубліковані в кінці ХХ ст. – на початку ХХІ ст.

Д. Делаплас (2004 рік) розглядає історію появи слова арго в літературі, його значення. Дж. Е. Лайтер (1994 рік), Р. А. Спіерс (1991 рік) у своїх дослідженнях зображують всі ті обов'язкові властивості сленгу, які відрізняють його від інших мовних явищ. М. О. Грачов (2009 рік) розглядає етимологію слова арго, історію використання терміну арго у французькій мові.

Завдяки вищевказаним пошукам спостерігається певний теоретичний результат різноаспектного дослідження термінології соціальних діалектів. Разом із тим аналіз свідчить, що натепер зазначена проблема в науковій літературі зображена не досить.

Мета статті. Метою статті є дослідження визначень термінів «арго», «жаргон» «сленг» у роботах мовознавців ХІХ ст. – початку ХХІ ст. Мета дослідження конкретизується в таких завданнях:

1) зробити лінгвістично-історіографічний огляд робіт, в яких розглядаються питання термінології арго, жаргону й сленгу;

2) систематизувати відповідні наукові досягнення зарубіжних і вітчизняних вчених;

3) порівняти термінологію різних авторів і в різних мовах;

4) проаналізувати теоретичні питання термінології;

5) визначити перспективи дослідження термінології.

Виклад основного матеріалу. Питання термінології соціальних діалектів не випадково знаходиться в полі зору мовознавців. Без розуміння проблематики відповідної термінології неможливо глибоке дослідження соціальної діалектології та її складових.

Розглянемо термінологію арго, жаргону й сленгу як лінгвістичних феноменів. Термін «арго» – французького походження. Багато дослідників із приводу етимології арго часто обмежуються поясненням: «за своїм походженням неясне» й посилаються в такому разі на тлумачення А. Доза (1938–1954 роки), який саму лексему *argot* вважав спорідненою французькому дієслову *hargoter* – «сварити, ляпати» (Gadet, 1992: 18). П. М. Тиханов (1899–1900 роки) наводить різні версії етимології слова арго:

а) від назви грецького міста Аргос;

б) від імені Ragot;

в) від *rothwälsch* (те ж саме, що *argot*) (Ліпатов, 2010: 41).

Й. Йордан (1971 рік) зазначає, що румунське арго носить (точніше, носило) назву «пташиної мови» або «каркання» (Йордан, 1971: 62). На думку М. А. Грачова (2009 рік), слово арго (фр. *Argot*) є спотвореним ерго (фр. *Ergot*) – «шпора півня», символ злодійського ремесла (Грачов, 2009: 128). Цікаві версії походження терміну арго наводять О. Т. Ліпатов, В. С. Істомін та інші автори.

Злодійська мова під назвою *argot* з'явилася у Франції в ХІV–ХV ст. (Sainéan, 1907) спочатку під іншими назвами (*langue bleu, la langue verte, italien rouge*), які пізніше трансформувалися в термін *argot*, що отримав ширше значення: так стали називати ще й умовну мову студентів, акторів, жокеїв і спортсменів. Вперше слово арго зафіксував Олів'є Шеро (1630 рік). Воно означало «жебракство» (*mendicité*) і було використано для найменування роду занять жебраків або спільноти жебраків і злодіїв. На початку ХVІІІ ст. цей термін присвоюють мові професійних бандитів, через століття – мові декласованих елементів, а також, як зазначає М. А. Грачов (2009 рік), використовують для позначення різних жаргонів і навіть фамільярно-розмовної мови парижан (Грачов,

2009: 129). У французькій науковій літературі термін «*argot*» має подвійне значення – як спеціальне позначення однієї з форм цієї мови та як назва цього типу мови взагалі.

Жаргон або аргю (таємна мова) в багатьох країнах називають по-різному: в англійській лексикографії – сленг, кент (*slang, cant*), у німецькій – ротвелш (*rotwelsch*), в іспанській – серігонза (*xérigonza*), в португальській – калао (*calao*), в голландській – баргоенс (*bargoens*) тощо. У радянській лінгвістиці терміну кент відповідав термін аргю.

Спочатку під аргю розумілася мова «низів» суспільства, декласованих груп і кримінального світу: жебраків, злодіїв, картярських шулерів тощо. Згодом терміну аргю, крім вузькоспеціального, надається ще й широке значення. Й. Йордан вважає, що цим терміном, виходячи з обставин, позначають:

1) мову злочинців, бродяг, жебраків тощо;

2) те, що інакше називається жаргоном, тобто спеціальну мову певних соціальних категорій, наприклад, військових, робітників, студентів, артистів, школярів та інших;

3) все, що проникає в літературну мову з народної мови й характеризується природністю, стихійністю, афективністю тощо.

Найпоширенішим значенням та основним вчений вважає перше (Йордан, 1971: 418).

В. С. Істомін у широкому значенні бачить аргю як особливу мову певної обмеженої професійної або соціальної групи, що складається з довільно обраних видозмінених елементів одного або декількох природних мов (це визначення збігається з трактуванням аргю, яке наводить В. Н. Ярцева). У вузькому значенні слово «аргю» розуміється як спосіб спілкування декласованих елементів, поширений у середовищі злочинного світу.

Ряд авторів (В. В. Балабін (2002 рік), В. Б. Биков (1991 рік), М. О. Грачов (1997 рік), Л. О. Мілянєнков (1992 рік), У. О'Грейді (1997 рік), В. О. Хомяков (1980 рік) та інші) розуміють аргю лише у вузькому значенні.

Багато дослідників (В. О. Винник (2004 рік), О. Т. Горбач (2006 рік), М. Т. Дячок (1990 рік), Є. О. Козельська (2002 рік), О. О. Селіванова (2008 рік), Л. І. Скворцов (1970 рік), Л. О. Ставицька (2005 рік), О. М. Трембицький (2008 рік), Д. Франсуа-Жежер (1968 рік), В. В. Хімік (2000 рік), І. І. Щур (2006 рік), Г. Ено (1965 рік), В. Н. Ярцева (1998 рік) та інші) сприймають термін аргю в широкому значенні як мову певної професійної або соціальної групи. Водночас деякі з них

(О. О. Селіванова (2008 рік), Л. І. Скворцов (1970 рік)) виділяють серед зазначених груп декласовані групи.

Під час визначення поняття аргю дискусійним є питання його умовного або природного походження. Наприклад, Л. Шпітцер (1930 рік) бачив в аргю «*афектовану мову*» (нім. «*Ziersprache*»), штучне утворення. Водночас А. Доза (1923 рік) займав різко негативну позицію щодо до теорії таємного й штучного характеру аргю.

Багато авторів у своїх визначеннях виділяють такі характерні для терміну «аргю» риси, як герметизація словесного спілкування (В. А. Винник (2004 рік), У. О'Грейді (1997 рік), Л. О. Ставицька (2005 рік), А. В. Цибулевська (2005 рік) та інші), певна система словотвору (Л.-Ж. Кальве (1993 рік), В. С. Єлістратов (1994 рік)), відсутність пейоративного значення (О. С. Ахманова (1969 рік)) та інші.

Т. І. Ретинській належить таке визначення терміну професійного аргю: комплекс, який перманентно еволюціонує й складається з неконвенціональних лексичних одиниць, визнаних і вживаних окремою професійною групою з метою маніфестації вербальної незалежності й реалізації людських інтенцій (Ретинская, 2012: 72).

Слово жаргон – французького походження. Погляди вчених на його етимологію розходяться. Багато хто вважає, що етимологія терміну до кінця не з'ясована й вважається неясною.

М. Фасмер (1967 рік) вважає, що жаргон – від франц. *jargon* «*наріччя, жаргон*», яке походить із галло-романського *gargone* «*балаканина*». О. Д. Міхельсон (1870 рік) зводив жаргон до французької лексеми *jars* («*гусак*»), О. Доза (1938–1954 роки) – до дієслова *gargouiller* («*булькати, дзюрчати*»).

У французькій лінгвістиці в кінці XVII ст. терміну «жаргон» на зміну приходив термін «аргю». До зазначеного періоду мову соціальних груп іменували *jobelin, jargon jobelin, jargon*.

Слово «жаргон» було запозичене російською та українською мовами з французької в середині XIX ст. У лінгвістичний ужиток терміни «жаргон» та «аргю» проникають тільки на початку XX ст., приходячи на зміну термінам «умовне наріччя», «умовна мова», «таємне наріччя», «таємна мова», «байкова мова», що використовувалися в XIX ст.

У радянському мовознавстві замість уживаного закордоном терміну «сленг» широко використовувався «жаргон» для позначення явищ диференціації мови, які мають вузьку соціальну базу (військовий жаргон, жаргон моряків, студентський, молодіжний тощо).

В Україні в кінці XVIII ст. та протягом XIX ст. побутував бурсацько-семінарський жаргон – самобутне і маловивчене явище в українській культурі взагалі й в історії української субстандартної лексики зокрема.

Жаргони виникають зазвичай серед порівняно широких груп носіїв мови, об'єднаних спільністю інтересів, однаковими захопленнями, тривалим перебуванням у певному середовищі тощо. Але поняття сутність жаргону багатьма американськими та європейськими авторами розуміється по-різному. Ряд авторів (В. Джурін (1974 рік), О. Есперсен (1925 рік), Е. Хемп (1964 рік)) під жаргоном розуміють професійний жаргон (говір); Л. І. Скворцов (1966 рік), У. О'Грейді (1997 рік) – таємний професійний говір; Т. Бояджиєв (1972 рік), М. Віденов (1972 рік), М. Лакова (1974 рік), В. Мурдаров (1981 рік) – груповий говір; Ш. Баллі (2001 рік) – незрозумілу таємну мову; А. А. Міллер (1972 рік) – грубу спрощену мову тощо.

Дж. Б. Гріноу й Дж. Л. Кіттрідж (1929 рік), Н. Я. Дзюбишина-Мельник (2002 рік), О. І. Домашнев (1987 рік), О. В. Калінін (1978 рік), Е. Партрідж (1999 рік), Л. О. Ставицька (2005 рік), В. В. Хімік (2000 рік), О. В. Цибулевська (2005 рік), І. І. Щур (2006 рік) та інші розуміють жаргон ширше.

В українську мову з французької мови слово «жаргон» запозичується в широкому значенні: «Прислівник, говір, місцева мова, вимова». У такому тлумаченні підкреслюється відмінність жаргону від кодифікованої мови, проте значення терміну не має зневажливого відтінку (Грабовий, 2010: 44).

В українській лінгвістиці термін «жаргон» також трансформується. В «Енциклопедії українознавця» (1993 рік) термін «жаргон» трактується як застарілий, зіпсований діалект. Дещо пізніше, в енциклопедії «Українська мова» жаргон визначається як «різновид соціальних діалектів, що відрізняється від загальноновживаної мови використанням експресивно забарвленої лексики, синонімічної щодо слів загального вживання, фразеології, іноді й особливостями вимови» (Русашивский, 2004: 487).

Значно відрізняються один від одного визначення терміну жаргон, наведені в деяких тлумачних англійських та американських словниках. В американських словниках, наприклад, виділяють три основні значення терміну «жаргон»:

- 1) несуттєве, безглузде висловлювання; незрозуміла мова;
- 2) змішана мова або діалект;
- 3) спеціалізована або технічна мова торгівлі, професії, класу або товариства; кент (Wentworth, 1960: 411).

В. О. Хомяков вважає найбільш правильним трактування терміну, яке навів Е. Партрідж (1942 рік): «Жаргон за походженням – спів птахів, він вільно вживається як кент, сленг, англійський піджин, неписьменна мова. Використовується в технічних науках, професіях, у разі надання послуг, у торгівлі, ремеслах, різних видах спорту й спортивних іграх, мистецтві й гуманітарних науках» (Хомяков, 1971: 51).

Дискусійним залишається питання відкритості-закритості жаргону. Багато дослідників у визначення жаргону вводять такі риси, як експресивність, емоційність.

Наприкінці XX ст. в русистиці з'являється новий термін – загальний жаргон. Це «той пласт сучасного російського жаргону, який, не будучи приналежністю окремих соціальних груп, із досить високою частотністю зустрічається в мові засобів масової інформації та вживається (або, принаймні, розуміється) всіма жителями великого міста, зокрема освіченими носіями російської літературної мови» (Ваг'єре, 1967: 301). Іншими словами, це досить великий корпус лексики й фразеології, який втратив таку ознаку як корпоративність, тобто закріпленість за мовною практикою обмежених соціальних груп.

Для позначення динаміки жаргону в напрямку розширеного слововживання, максимально широкої інтеграції жаргону в загальнонародну комунікацію цілком прийнятним є термін «жаргонізована розмовна мова», яка позначає окремі використання сленгізмів на тлі нейтральної або фамільярної лексики.

Наприкінці XX ст. в лінгвістиці з'являється новий термін – інтержаргон. Він формується на кордоні різноманітних жаргонів. Належить до соціолектики як загальний жаргон, який у масовій свідомості значно послабив зв'язки з первинними сферами вживання, проте не втратив свого стилістично зниженого маркування. Інтержаргон виявляється поширеним у засобах масової комунікації (в газетах, журналах, на радіо, телебаченні, в Інтернеті) або в художній літературі й претендує на статус загальнолітературної лексики.

Сленг – англійський термін, який займає особливе положення серед соціальних діалектів в англійській мові. До теперішнього часу існує термінологічна плутанина щодо поняття сленг і його етимології. Ф. Гроуз (1785 рік) пояснює походження слова *slang*, так само як і *cant*, від таємної мови мандрівних жебраків-ромів. Дж. К. Хоттен вказує, що слово сленг – не англійського походження, це ромський термін.

На думку В. О. Хомякова, найправдоподібнішою є гіпотеза Е. Партріджа (1960 рік): слово *slang*, швидше за все, співвідноситься з дієсловом *to sling – to utter*, що підтверджує існування такого поєднання як *sling words*, засвідчене ще в епоху Чосера, а також пізніх сленгових сполучень із тим же дієсловом (Хомяков, 1971: 171).

Відомі також версії етимології слова *slang*, запропоновані Д. Бі (1825 рік), Я. Губачек (1980 рік), М. Мюллером, У. Скитом (1958 рік) та іншими. І все-таки етимологія терміну «сленг» залишається нерозкритою.

В Англії сленг існував уже в XIV ст., але саме це мовне явище було відомо під іншими назвами й частіше за все називалося *cant*. Терміном «сленг» спочатку називався жаргон британських злочинців. У 1802 році термін «сленг» став використовуватися і для позначення професійних жаргонів, а в 1818 році також і для розмовної мови, яка знаходиться за межами літературної мови, складається з неологізмів і слів, що вживаються в спеціальному значенні.

Датування терміну «сленг» у літературі можна встановити по Великому оксфордському словнику, в якому вказується, що вперше термін «сленг» зі значенням мови низького або вульгарного типу засвідчений у 1756 році. Ф. Гроуз (1785 рік) вперше ввів у вживання термін *slang* як синонім терміну *cant*: «*slang – cant language*».

Термін «сленг» використовується в багатьох мовах. Так, Х. Менкен (1960 рік) наводить приклади використання цього терміна в німецькій, французькій і шведській мовах. У слов'янській мові термін сленг перейшов з англійської мови.

В англійській мові термін *slang* еволюціонував і змінювався протягом усього часу свого існування. Дж. К. Хоттен вважав, що сленг є дуже вульгарною, низькою, кричущою, усною мовою, яка постійно змінюється та на якій говорять представники різних класів, вона не має автора; це секретна мова ромів, яка використовується для обману, зловживання, лихослів'я; це мова вуличного гумору. Навіть у подібному розумінні сленгу Дж. К. Хоттен значно просунувся вперед щодо Ф. Гроуза (1785 рік), який розглядав, як зазначалося вище, термін «сленг» як синонім терміну «кент».

Німецький дослідник Г. Бауманн (1887 рік) розумів термін сленг дещо ширше, ніж Дж. К. Хоттен (1859 рік). Він включав у сленг кокні (лондонський міський напівдіалект) і римований сленг.

А. Баррер і Ч. Г. Леланд (1889 рік) розглядали сленг як умовну мову з багатьма діалектами, які, як правило, незрозумілі стороннім (виняток – сленг спільноти бродяг і злодіїв).

Дж. С. Фармер (1890 рік) констатував, що наприкінці XIX ст. в лексикографії не було загальноприйнятої дефініції поняття сленг.

У першій третині XX ст. Е. Партрідж (1933 рік) також вказав на труднощі у визначенні поняття *slang*, викликані відсутністю загальноприйнятої дефініції цього мовного явища. У зазначений період Е. Партрідж і його послідовники (наприклад, Дж. Б. Гріноу й Дж. Л. Кіттрідж (1929 рік)) визначали сленг як слабкі, не кодифіковані, безладні, випадкові сукупності лексем, які використовуються представниками певного оточення для створення ефекту новизни, незвичайності, відмінності від визнаних зразків тощо.

В. О. Хомяков, проаналізувавши основні сучасні англійські тлумачні словники (Скорочений великий оксфордський словник (1956 рік), Словник Чемберса (1965 рік), Великий словник Вебстера (1959 рік)), робить висновок, що навіть тільки із цих трьох словників видно, що під терміном «сленг» автори розуміють зовсім різні явища: низьку, вульгарну мову; різні жаргони й арго; нелітературну розмовну мову (Хомяков, 1971: 60).

Аналіз висловлювань зарубіжних вчених також показує, що сленг ними розуміється (як особлива нелітературна розмовна мова зі своєрідним вокабуляром) по-різному: як стиль (Н. W. Fowler, 1958 рік), як своєрідний вид «бродячої» мови (J. B. Greenough, G. L. Kittredge, 1929 рік), як форма розмовної мови (G. H. McKnight, 1923 рік), як різноманітність звичайної та розмовної мови (S. Potter, 1964 рік), як мова, якій властива гумористичність (C. Fries, 1963 рік), як мова жестів (J. Nosek, 1963 рік), як феномен, який ігнорує стандарти (L. Soudek, 1967 рік) та інші.

Наприкінці XX ст. – на початку XXI ст., як і раніше, існує досить велика кількість тлумачень терміну «сленг», його визначень, які нерідко суперечать один одному. Розбіжності ці стосуються насамперед обсягу поняття сленг: суперечка йде, зокрема, про те, чи включати в сленг одні лише виразні, іронічні слова, які є синонімами літературних еквівалентів, або ж ще всю нестандартну лексику, використання якої засуджується в колі освічених людей.

У різних лінгвістів є істотні відмінності в поглядах на сленг. О. І. Домашнев (1987 рік) зазначає, що в німецькій германістиці поняття сленгу ще не досить вивчено, але більшість дослідників під ним розуміють сукупність загальноприйнятих і широко поширених слів і виразів переважно гумористичного характеру, які свідомо використовують як слова, що вживаються замість звичайних літературних виразів.

У чеській лінгвістичній традиції до теперішнього часу відсутнє точне, остаточне й однозначне визначення сленгу. У нормативній чеській граматиці (Navránek, 1970 рік) під сленгом розуміється набір певних специфічних назв та оборотів, використовуваних, крім відповідної термінології, в повсякденному спілкуванні членів колективу, що об'єднуються за видом праці або ж за родом занять. Ф. Оберпфальцер (1934 рік) сленг трактує як станове розшарування усної чеської мови.

В. О. Хомяков у 70-ті роки ХХ ст. відзначав, що сленг розглядається інакше в радянській англістиці, на відміну від європейської та американської, які об'єднують під цим терміном різномірні явища (Хомяков, 1971: 83). Більшість радянських вчених розуміли під терміном «сленг» лексичний шар або пласт.

До початку 90-х років ХХ ст. радянська лінгвістика розвивалася, закріпивши за сленгом такий сенс: під сленгом розуміється жаргонізовані просторіччя, що не мають будь-якої соціальної або професійної прикріпленості й вживані широкими соціальними групами. Наявні в російській лінгвістиці визначення сленгу носять менш емоційний і більш теоретичний характер.

На наш погляд, суть поняття сленг у лінгвістиці найточніше відбиває значення терміну, наведене М. В. Араповим:

1) те саме, що жаргон (у вітчизняній літературі переважно щодо англійських країн);

2) сукупність жаргонізмів, що складають шар розмовної лексики, який відбиває грубувато-фамільярне, іноді гумористичне ставлення до предмета мовлення.

Сленг складається зі слів і фразеологізмів, які виникли й спочатку вживалися в окремих соціальних групах, і відбиває ціннісну орієнтацію цих груп. Елементи сленгу або швидко зникають з ужитку, або входять у літературну мову, приводячи до виникнення тонких стилістичних і семантичних відмінностей.

В українській лінгвістиці одне з перших визначень сленгу належить О. Т. Горбачу (1951 рік), який зазначає, що з ростом модерного міста з'явилася нова форма аргю: назвемо її сленг. Сленг – аргю міської вулиці, міських низів, аргю школярів, бродяг. Генетично ця нова форма аргю в кожній мові найбільш споріднена з аргю злочинців і розбійників із попереднього періоду.

Пізніше серед відомих українських дослідників одним із перших до поняття сленг звернувся І. Г. Матвіяс, який визначив його як «групові говори, що виникають у людей (переважно молодих), які з яких-небудь причин змушені перебу-

вати в тривалому контакті й до певної міри бути віддаленими від решти суспільства» (Матвіяс, 1990: 63).

З сучасних досліджень в українській лінгвістиці заслуговує на увагу визначення сленгу, що належить Л. А. Ставицькій: «Сленг – це практично відкрита мовна підсистема ненормативних, стилістично знижених лексико-фразеологічних одиниць, які виконують експресивну, оцінну (зазвичай негативну) й евфемістичну функції» (Ставицька, 2005: 211). Як видно, визначення Л. А. Ставицької вже не має на увазі соціальне й професійне прикріплення сленгу.

Серед термінів, що визначають сленг, також широко використовуються два поняття: загальний сленг (*general slang*) і спеціальний сленг (*special slang*). Дж. К. Хоттен (1860 рік) виділяє сленг всіх верств суспільства, а також сленг різних професій, занять і груп. Появу загального сленгу (*general slang*) відзначають А. Баррер і Ч. Г. Леланд (1889 рік).

У науковій літературі поширені визначення загального й спеціального сленгу, які належать В. О. Хомякову. Вчений модифікує тлумачення В. Г. Виллюман (1955 рік) і визначає загальний сленг як відносно стійку для певного періоду, широко поширену й загальнозрозумілу соціальну мовну мікросистему в просторіччі, вельми неоднорідну за своїм генетичним складом і ступенем наближення до фамільярно-розмовної мови, з яскраво вираженою емоційно-експресивною конотацією вокабуляра, що часто представляє насмішку над соціальними, етичними, естетичними, мовними й іншими умовностями й авторитетами. Спеціальний сленг В. О. Хомяков визначає як «соціальну мовну мікросистему в просторіччі, що містить кент і деякі близькі до нього утворення (римований сленг та інше), професійні й корпоративні (групові) жаргони й відрізняється генетично й функціонально від загального сленгу» (Хомяков, 1971: 104).

Деякі лінгвісти не згодні з думкою про поділ сленгу на загальний і спеціальний. М. Д. Коваль та Ю. М. Скребнев (1960 рік) пропонують зберегти термін «сленг» тільки за загальнозживаною лексикою, О. Т. Ліпатов (2010 рік) бачить у спеціальному сленгу професійний жаргон. К. Е. Мозжухін (2005 рік) на прикладі мови американських студентів відзначає, що поділ мови на університетський і загальний сленг штучний, тому що в реальному житті студенти використовують загальний і спеціальний сленг разом, С. В. Вахитов (2001 рік) не визнає наявності загального сленгу.

Висновки. Отже, питання термінології арго, жаргону й сленгу найдокладніше викладено в роботах французьких, англійських, американських, російських, українських лінгвістів. Дослідниками розглядаються питання етимології, походження, поняттєвого наповнення, різних форм існування соціальних діалектів. М. А. Грачов (2009 рік), В. С. Істомін (2011 рік), О. Т. Ліпатов (2010 рік) під час дослідження арго, жаргону, сленгу на сучасному етапі не задовольняються наявними версіями етимології, а сміливо висувають свої. Д. Деллаплас (2004 рік), Т. І. Ретинський (2012 рік) розглядають походження слова арго і його подальше використання в мовленні. Поняттєве наповнення термінів «арго», «жаргон», «сленг» найточніше відбито в дослідженнях М. В. Арапова (1998 рік), Л. О. Ставицької (2005 рік), Е. Партриджа (1942 рік), В. О. Хомякова (1971 рік).

В. С. Істомін (2011 рік), Л. О. Ставицька (2005 рік), розвиваючи погляди попередників (Й. Йордан, 1971 рік), надають терміну «арго» крім вузькоспеціального ще й широке значення.

У ХХ ст. – на початку ХХІ ст. відзначається різноманітність форм існування арго, жаргону, сленгу (арго в множині, загальне арго, арго як

манера розмови, молодіжне арго, професійне арго, загальний жаргон, жаргонізована розмовна мова, інтержаргон, загальний сленг, спеціальний сленг, стандартний сленг та інші). Однак не всі автори приймають подібні нововведення, наприклад, існують деякі російські лінгвісти, які заперечують поділ сленгу на загальний і спеціальний.

Поряд із наявними позитивними моментами в дослідженні термінології соціальних діалектів існують нерозв'язані питання. Як і раніше, існує термінологічна плутанина щодо понять арго, жаргон, сленг, їхньої етимології. Існує багато версій етимології таких термінів, однак відповідні загальноприйняті наукові висновки за ними відсутні. У різних лінгвістиках спостерігаються істотні відмінності в поглядах на термінологію соціальних діалектів, ці питання не вивчаються комплексно, на матеріалі різних мов, в історичному розвитку. Проблематика не досить відбита в роботах сучасних лінгвістів.

Перспективи подальших досліджень із проблеми термінології арго, жаргону й сленгу ми бачимо у вивченні типології термінології соціальних діалектів та їхніх складових частинах, більш детальному розгляді цього питання в лінгвістично-історичному аспекті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов. Москва : Советская Энциклопедия, 1969. 608 с.
2. Грабовий П. М. Український молодіжний сленг. Київ : Жовтий, 2010. 220 с.
3. Грачев М. А. Интервенция криминального языка. Наука и жизнь. Москва, 2009. № 4. С. 128–132.
4. Йордан Й. Романское языкознание. Москва : Прогресс, 1971. 620 с.
5. Ліпатов А. Т. Сленг как проблема социолінгвістики. Москва : Элпис, 2010. 318 с.
6. Матвіяс І. Г. Українська мова і її говори. Київ : Наукова думка, 1990. 168 с.
7. Ретинская Т. И. Социолінгвістический и функционально-стилистический анализ французских профессиональных арго : дисс. ... д. филол. наук : 10.02.05. Орел, 2012. 366 с.
8. Ставицька Л. О. Арго, жаргон, сленг: соціальна диференціація української мови. Київ : Критика, 2005. 464 с.
9. Українська мова: енциклопедія / під ред. В. М. Русанівського, О. О. Тараненко. Київ : Українська енциклопедія, 2004. 824 с.
10. Хомяков В. А. Введение в изучение сленга – основного компонента английского просторечия. Вологда : Вологодский гос. пед. ин-т, 1971. 104 с.
11. Barrère A. A., Leland Ch. G. Dictionary of Slang, Jargon, and Cant, Embracing English, American, and Anglo-Indian Slang, Pidgin English, Tinkers' Jargon and Other Irregular Phraseology. Detroit, 1967. Vol. 1. XXIII+. 528 p.
12. Gadet F. Le français populaire. Paris : PUF Fondamental, 1992. 127 p.
13. Wentworth H. Dictionary of American Slang. New-York : Crowell, 1960. 766 p.

REFERENCES

1. Akhmanova O. S. Slovar' lingvisticheskikh terminov. [Dictionary of linguistic terms]. M.: Sovetskaya Entsiklopediya, 1969. 608 s. [in Russian].
2. Graboviy P. M. Ukrain's'kiy molodizhniy sleng. [Ukrainian youth slang]. Kifv: Zhovtiy, 2010. 220 s.
3. Grachev M. A. Interventsiya kriminal'nogo yazyka [Intervention of the criminal language]. Nauka i zhizn'. M., 2009. № 4. S. 128–132 [in Russian].
4. Yordan Y. Romanskoye yazykoznanie [Romance linguistics]. M.: Progress, 1971. 620 s. [in Russian].
5. Lipatov A. T. Sleng kak problema sotsiolingvistiki [Sleng as a problem of sociolinguistics]. M.: Elpis, 2010. 318 s. [in Russian].
6. Matviyas I H. Ukrayins'ka mova i її hovory [Ukrainian language and slangs]. K.: Naukova dumka, 1990. 168 s. [in Ukrainian].
7. Retinskaya T. I. Sotsiolingvisticheskiy i funktsional'no-stilisticheskiy analiz frantsuzskikh professional'nykh argo [Sociolinguistic and functional-stylistic analysis of French professional argos]: diss. d. filol. n. Orel, 2012. 366 s. [in Russian].

8. Stavys'tka L. O. Arho, zharhon, slenh: sotsial'na dyferentsiatsiya ukrayins'oyi movy [Argo, jargon, slang: social differentiation of the Ukrainian language.]. K.: Krytyka, 2005. 464 s. [in Ukrainian].
9. Ukrayins'ka mova: entsyklopedya [Ukrainian language: encyclopedia]. Pid red. V. M. Rusashvs'kyy, O. O. Taranenko. K.: Ukrayins'ka entsyklopediya, 2004. 824 s. [in Ukrainian].
10. Khomyakov V. A. Vvedeniye v izucheniye slenga – osnovnogo komponenta angliyskogo prostorechiya [Introduction to the study of slang – the main component of English vernacular]. Vologda: Vologodskiy gos. ped. in-t, 1971. 104 s. [in Russian].
11. Barrère A. A., Leland Ch. G. Dictionary of Slang, Jargon, and Cant, Embracing English, American, and Anglo-Indian Slang, Pidgin English, Tinkers' Jargon and Other Irregular Phraseology. Detroit, 1967. Vol. 1. XXIII+. 528 p. [in English].
12. Gadet F. Le français populaire. Paris: PUF Fondamental, 1992. 127 p. [in French].
13. Wentworth H. Dictionary of American Slang. N. Y.: Crowell, 1960. 766 p. [in English].